HEMMELIG

(BW)

M ø t e

i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

mandag den 30. mars 1981 kl. 14.

Møtet ble ledet av formannen, Reiulf Steen.

Til stede var: Trygve Bratteli, Johan J. Jakobsen, Per Karstensen, Lars Korvald, Lars Roar Langslet, Odd Lien, Reiulf Steen, Svenn Stray, Kåre Willoch, Liv Aasen, Guttorm Hansen, Rolf Fjeldvær, Valter Gabrielsen, Karin Hafstad, Håkon Kyllingmark, Astrid Murberg Martinsen, Asbjørn Sjøthun, Ingvar Bakken (for Per A. Utsi), Torstein Tynning (for Per Hysing-Dahl), Sverre L. Mo (for Jakob Aano), Odd Vigestad (for Asbjørn Haugstvedt).

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Utenriksminister Knut Frydenlund.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet:
Fra Utenriksdepartementet: Ambassadør Jens Evensen
Byråsjef Øyvind Sandvik.

Videre var til stede komiteens sekretær, Per Kr. Pedersen.

D a g s o r d e n :

Redegjørelse for arbeidet i Forlikskommisjonen Norge-Island ad kontinentalsokkelen rundt Jan Mayen.

FORMANNEN: Det er Regjeringen som har anmodet om å få dette møtet i den utvidede utenrikskomite, og jeg gir ordet til utenriksminister Frydenlund, som vil redegjøre for foranledningen.

(BW) UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: I desember i fjor ble det gitt en redegjørelse for den utvidede utenrikskomite om utviklingen i spørsmålet om delelinjen mellom Jan Mayen og Island. Jeg vil gjerne kort gjengi noe av det som da ble sagt, og som er grunnlaget for det møtet vi har i dag.

Avtalen mellom Norge og Island av 28. mai 1980 vedrørende fiskeri- og kontinentalsokkelspørsmål innebærer at Norge aksepterer Islands 200 mils økonomiske sone i hele dens utstrekning.

Island fremsatte imidlertid krav om en kontinentalsokkel utover den økonomiske sonen. Spørsmålet ble ikke avklart under forhandlingene, og i avtalens artikkel IX heter det derfor at spørsmålet om delelinje mellom de to parters kontinentalsokler vil bli gjenstand for fortsatte forhandlinger, og at det i dette øyemed skulle nedsettes en forlikskommisjon som skal komme med anbefalinger. Disse anbefalinger fra forlikskommisjonen skal ikke være bindende for regjeringene, men partene skal under de videre forhandlinger ta rimelig hensyn til dem.

Som medlemmer av forlikskommisjonen ble oppnevnt ambassadør Jens Evensen som norsk medlem, ambassadør Hans Andersen som islandsk medlem og tidligere leder for den amerikanske havrettsdelegasjon, Elliot Richardson, som formann.

Kommisjonens medlemmer har en selvstendig stilling og er ikke underlagt instruksmyndighet fra de nasjonale myndigheters side. En har imidlertid sett det som av stor betydning at de enkelte medlemmer av kommisjonen holder nær kontakt med myndighetene i sitt hjemland for å kunne forsikre seg om at eventuelle anbefalinger fra kommisjonen har en viss rimelig utsikt til å bli godtatt av myndighetene.

Arbeidet i denne forlikskommisjonen er nå kommet så langt at hovedtrekkene for en mulig anbefaling begynner å avtegne seg, og jeg vil med formannens tillatelse be ambassadør Evensen redegjøre for arbeidet i kommisjonen og de resultater den har kommet fram til.

FORMANNEN: Jeg gir da ordet til ambassadør Evensen.

(BW) AMBASSADØR JENS EVENSEN: Med komiteens tillatelse vil jeg gjerne demonstrere dette på kartet.

Som nevnt var utgangspunktet for kommisjonens arbeid for det første at Island skulle få opprette en fullstendig 200 mils økonomisk sone i området mellom Island og Jan Mayen. Den nærmeste avstanden fra denne sonen og inn til Jan Mayen er ca. 90 nautiske mil. Sonen ville altså her ligge 200 mil fra Island og 90 nautiske mil fra Jan Mayen.

Spørsmålet var så om Island skulle få medhold i sitt krav om at kontinentalsokkelen skulle gå enda lenger nord - utover 200 nautiske mil. Det var Norge som nevnt ikke villig til å gå med på.

Kommisjonen som ble nedsatt, fant at før en begynte å vurdere spørsmålene, ville den gjerne ha en geologisk betenkning om disse områdene utført av eksperter. Et slikt ekspertmøte hadde vi i november. Vi hadde med oss to norske, to islandske og en del andre internasjonalt anerkjente eksperter. De kom til følgende resultat, som har preget vårt utkast til anbefaling:

Den geologiske ekspertgruppen fant at så å si i hele området vest, nord og øst for Jan Mayen var kontinentalsokkelen uten interesse. Man møtte grunnfjell. Det var ingen sedimenter, så noen muligheter for å finne petroleumforekomster fantes neppe. Derimot har man i syd en geologisk formasjon som er interessant, som kalles Jan Mayen-ryggen. Den strekker seg fra Jan Mayen nedover mot Islands 200-milssone og passerer denne sonen i noen utstrekning. I dette området finnes sedimenter, og sedimentlagene er tykkere jo nærmere Jan Mayen vi kommer. Imidlertid fant geologene at selv om det her kunne være petroleumforekomster, var mulighetene i og for seg ikke særlig store. Området er ikke spesielt interessant i verdensmålestokk, i hvert fall ikke på det nåværende tidspunkt - både på grunn av sedimentlagenes tykkelse og på grunn av at havdypene her er meget store. Man har for øyeblikket ikke god nok teknikk.

Opprinnelig hevdet islendingene at de burde få hele denne Jan Mayen-ryggen, slik at man da ville få en meget eiendommelig form for kontinentalsokkel. Etter hvert som kommisjonen arbeidet, fant vi fram til helt andre og for begge parter sømmelige løsninger, mener kommisjonen. Vi ble enige om å foreslå at man skulle konsentrere seg om å komme fram til en ordning for et bestemt område, avgrenset i nord av 70°35' og i øst av 6. og 10. lengdegrad. Det ville være et område som ligger delvis på norsk side og delvis på islandsk side av den økonomiske sonen.

(BW) Dette området er for så vidt det mest interessante når det gjelder petroleumforekomster. Kommisjonen kom fram til at man burde ta utgangspunkt i den islandske 200-milssonen. I prinsippet skulle man så betrakte det området som ligger nord for denne sonen, som norsk område, og det som ligger syd for 200-milssonen, som islandsk område. Videre foreslås i utkastet til kommisjonens rapport at man skal danne "joint ventures" - altså partnerships - nord og syd for området.

Nord for 200-milssonen skal Island ha rett til å være med med 25 pst., og de skal for så vidt også ha rett til å være med i drøftelsene angående dette området. Dette området er regulert av norsk lovgivning, norsk administrasjon og norsk oljepolitikk. Norge skal forsøke å få avtaler med de selskaper det kan bli snakk om, at de skal bær både Norges og Islands omkostninger i den første borefasen.

Når det så gjelder området syd for Islands 200-milssone, skal vi snu formelen på hodet; da er det Norge som skal ha adgang til å være med med 25 pst., og Island skal eventuelt ha rett til resten. Men Norge vil ikke i samme grad kunne vente at Island vil greie å få Norges interesser båret av selskapene. Det kommer bl. a. av at området her syd er så lite lovende at det kanskje kan bli vanskelig å finne selskaper som vil undersøke og bore her i det hele tatt. Enda mer skal det til for å få gjennomført prinsippet med "carried interests", dvs. at selskapene skal bære statenes omkostninger.

Før man kunne komme så langt som til en slik "joint venture"-ordning som nevnt, f.eks. ved å trekke inn utenlandske selskaper, bør man foreta forundersøkelser i form av seismiske undersøkelser, dvs. at man undersøker geologien ved å skyte lydbølger ned i undergrunnen. Lyden reflekteres, og man kan danne seg et visst bilde av geologien.

I denne sammenheng har kommisjonen kommet fram til følgende:

Norge har fagkunnskap, Norge har et oljedirektorat som driver med slike ting. Oljedirektoratet er interessert i å foreta seismiske undersøkelser i dette området; det er for så vidt interessert i å undersøke hele ryggen for å kunne vurdere mulighetene bedre.

(SA) Vi har derfor kommet til at vi skal foreslå overfor de to regjeringer at den norske regjering ved sitt oljedirektorat foretar den seismiske undersökelse av hele denne 4-kanten, og for så vidt bærer omkostningene ved det. Det er i og for seg ikke noen særlig ökonomisk risiko. For det förste fordi det ikke dreier seg om svimlende belöp - jeg har fått antydet fra Oljedirektoratet at det vil dreie seg om millioner, men det vil altså ikke være de store belöp som skal til for virkelig oljeboring. Men det som gjör det enda mindre risikofylt, er at man erfaringsmessig vil få solgt resultatene av disse seismiske undersökelsene som man foretar her, og jeg har fått opplyst i Oljedirektoratet at som regel vil salget til fire oljeselskaper dekke alle omkostninger ved en slik seismisk undersökelse.

Man regner med at dette området er såpass interessant geologisk sett at det kan bli et betydelig antall selskaper som vil kjöpe de seismiske data som vi har skaffet, og man regner derfor med at det kan bli en betydelig fortjeneste. Vi har blitt enige med den islandske forliksmannen om at hvis det blir fortjeneste etter at Norge har fått dekket sine omkostninger, skal den deles likt mellom de to parter.

For övrig har vi visse bestemmelser om hvordan man skal gå fram hvis et oljefelt ligger på begge sider av denne delelinjen, og det samme for området her nede, med litt forskjellige nyanser.

På mange måter tror jeg at Kommisjonen har kommet til at å finne lösninger på juridisk grunnlag går ikke. Dette er både på grunn av den spesielle formasjonen her - Jan Mayen-ryggen - og fordi jussen er uklar. Det man har av veiledning i folkeretten, er at man prinsipielt söker lösninger etter rimelighetskriterier. De tre forliksmenn har tatt som utgangspunkt at Island er et lite land, som er i en vanskelig situasjon både energimessig og ökonomisk, og av den grunn vil vi forsöke å finne fram til lösninger som direkte og indirekte vil kunne hjelpe Island til å få undersökt og kanskje utvunnet olje på disse områdene. Det bærer dette utkastet til anbefalinger tydelig preg av.

Jeg kan også, som utenriksministeren gjorde, nevne at selvsagt vil en slik internasjonal forliks-kommisjon være et uavhengig organ som ikke har noen plikt til å ta imot instrukser fra de respektive regjeringer. Allikevel har Forlikskommisjonen funnet at det ville være naturlig at vi för vi kom med noen formell anbefaling til de to regjeringer, underhånden undersökte hos myndighetene i de to land om denne tanken kunne være akseptabel. Hans Andersen har så vidt jeg vet, dratt til Island i denne uken for å undersöke stemningen der. Jeg har ikke hört noe fra ham, og jeg håper at det er et godt tegn.

(SA) Jeg kan også nevne at under forhandlingens gang har det norske medlem av Kommisjonen funnet at det ikke er mulig å akseptere noen som helst delelinje for kontinentalsokkelen nord for 200 mil. Jeg tror også at den amerikanske formann til dels har vært enig i det. Han har poengtert at Island allerede har fått 200 mil, og at Norge i dette området iallfall på et punkt bare vil ha 80 - 90 mil. Vi har derfor valgt en annen fremgangsmåte for å möte rimelige interesser Island har. Disse lösninger er bl.a. basert på de nære vennskapelige forhold mellom våre to land.

FORMANNEN: Jeg takker ambassadör Evensen for den redegjörelse, og skal spörre om utenriksminister Frydenlund har noe å föye til.

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Jeg kan bare föye til at ambassadör Evensen har gitt den samme orientering i Regjeringen. Jeg hadde også dröftet dette med Olje- og energidepartementet på forhånd. En foreløpig vurdering i Regjeringen var at dette kunne være en rimelig ordning. Men för Regjeringen gir noe signal til Forlikskommisjonen, ville vi at Evensen skulle gi den samme orientering for den utvidede.

Nå er jo bestemmelsene i avtalen at Forlikskommisjonens anbefaling skal være enstemmig, og det er den nå.

Det er klart at med den utstrekning som man har på begge sider av fiskerigrensene, er det en skjevhet i Islands favör, men vår vurdering er at det er meget vanskelig å nå fram til noen enighet med islendingene med mindre de får en slik skjevhet, og det er vel kanskje også uklart om de godtar denne anbefalingen. De har tidligere uttrykt misnöye med ambassadör Andersens forskjellige råd, har jeg inntrykk av.

Men altså: Islands opprinnelige utgangspunkt for kontinentalsokkelforhandlingene var at Jan Mayen ikke hadde kontinentalsokkel; at den lå på Islands kontinentalsokkel. Så kom neste runde: De skulle ha en större del av kontinentalsokkelen rundt Jan Mayen; man skulle ha forskjellige grenser for fiskerisone og kontinentalsokkel. Etter det utkastet til forslag som nå foreligger, vil det bli den samme grense for kontinentalsokkel og for fiskerisone, men da med dette "joint venture"-arrangementet.

(SA) FORMANNEN: Ordet er fritt. -

Skal jeg oppfatte tausheten slik at komiteen tar denne orienteringen til etterretning? -

ODD VIGESTAD: Berre eit spörsmål. Foregår det fiske i nokon særleg grad akkurat i denne sona? Etter mitt skjön synest det å foregå ein del fiske akkurat i dette området.

AMBASSADÖR JENS EVENSEN: Når det gjelder kolmulefisket, foregår det for störsteparten her (viser på kartet), og det er forelöpig sovjetrusserne som i det alt vesentlige fisker her og ute i det frie havet her (viser på kartet). Når det gjelder loddefisket, vil innsiget i betydelig grad kunne være her, eller på vestsiden her, så visse tider av året foregår det et fiske i disse områdene.

ROLF FJELDVÆR: Hvor store er havdypene innenfor den firkanten som det nå er snakk om?

AMBASSADÖR JENS EVENSEN: Hele området er ca. 48 000 km^2. Det området som faller på den norske del, og som er det viktigste området, og det eneste kanskje som har et virkelig oljepotensial, er på 32 000 - 34 000 km^2, og det islandske er på ca. 14 000. Det er litt nedover her også kanskje (viser på kartet), som kunne ha svak interesse, men som en ser her, er vi allerede her nede på meget store dyp. Dypene kryper oppover til her, hvor det er 300-400 m og 800-1 000 m. Så går det videre nedover. I öyeblikket har man ikke noen teknologi i verden som kan mestre slike dyp.

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Jeg har bare lyst til å föye til at når det gjelder de kontakter og dröftinger vi har hatt med russerne etter at denne avtalen med Island ble inngått, tror jeg at jeg med sikkerhet kan si at hadde vi ikke fått den avtalen med islendingene, hadde ikke russerne villet avfinne seg med den sonen.

(SA) FORMANNEN: Ingen flere har bedt om ordet, og mötet er hevet.

Mötet hevet kl. 14.30.